

Valtiovarainministeriö
Neuvotteleva virkamies Jaana Mikkola

valtiovarainministerio@vm.fi
jaana.mikkola@vm.fi

Lausuntopyyntö: VM134:00/2018, 9.11.2018

LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI TULOVEROLAIN 9 §:N MUUTTAMISESTA RAHASTOJEN RAHASTOJA KOSKIEN

Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä "Asianajajaliitto") kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi tuloverolain 9 §:n muuttamisesta rahastojen rahastoja koskien (VM134:00/2018). Lausuntonaan Asianajajaliitto esittää seuraavaa:

Yhteenveto

Asianajajaliitto pitää tuloverolain ("TVL") 9 §:n muuttamista tarpeellisena, sillä voimassa oleva lainsäädännös on asettanut ulkomaisen pääomasijoittajan suomalaisen kommandiittiyhtiömuotoisen pääomarahaston kautta tekemän sijoituksen suomalaiseen kohdeyritykseen verotuksellisesti epäedullisempaan asemaan verrattuna suoraan suomalaiseen kohdeyritykseen tehtyyn sijoitukseen. Epäedullinen kohtelu on johnut oikeuskäytännössä omaksutusta tulkinnasta, jonka mukaan TVL 9 §:n 5 momentin säännöstä ei sen sanamuodon vuoksi voida soveltaa ulkomaisen rahastojen rahaston kautta sijoituksensa tekevään sijoittajaan, koska lainkohdassa säädetty poikkeus koskee ainoastaan kommandiittiyhtiön äänetöntä yhtiömiestä¹. Koska termin "äänetön yhtiömiestä" suppea tulkinta on aiheuttanut epävarmuutta myös nykyisen TVL 9 §:n 5 momentin soveltamisen kannalta², pitää Asianajajaliitto kannatettavana myös sitä, että ko. termiä ei sisällytetä uuteen TVL 9 §:n 6 momenttiin.

Asianajajaliitto pitää kuitenkin tärkeänä, että uusi säännös on riittävän selkeä ja ehdottaa hallituksen esityksessä täsmennettävän siitä, mitä säännöksessä mainitulla "ulkomaisella yhtymällä" tarkoitetaan. Asianajajaliiton näkemyksen mukaan tulisi lisäksi harkita, olisiko säännöksen tavoitteiden kannalta toimivampi vaihtoehto rajata säännös koskemaan kaikkia rahastojen rahastoina toimivia ulkomaisia yhtymiä, jotka on

¹ KVL 67/2011, ei muutosta KHO 23.1.2013 taltio 283.

² Ks. keskusverolautakunnan päätös (KVL 34/2018, ei lainvoimainen) on katsottu, ettei tuloverolain 9 §:n 5 momentin mukaista verokohtelua voitu soveltaa myöskään kotimaisessa rahastojen rahasto -rakenteessa.

rekisteröity tai perustettu tietojenvaihtovaltiossa. Asianajajaliitto kiinnittää myös huomiota TVL 9 §:n sääntelyyn lisättävään vaatimukseen, jonka mukaan pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön tulee olla jatkossa vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettu vaihtoehtorahasto. Koska nykyistä tuloverolain 9 §:n 5 momentin sääntelyä on voitu soveltaa myös sellaisiin pääomasijoitustoimintaa harjoittaviin kommandiittiyhtiöihin, jotka eivät ole vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettuja vaihtoehtorahastoja, pitää Asianajajaliitto perusteltuna esityksen mukaisen viiden vuoden siirtymäajan pidentämistä 10 vuoteen.

Tausta ja ehdotetun säännöksen sisältö

Tuloverolain ("TVL") 9 §:n muutoksella on tarkoitus muuttaa rajoitetusti verovelvollisen suomalaisen kommandiittiyhtiömuotoiseen pääomarahastoon tekemän sijoituksen verokohtelua siten, että sijoituksen voisi tehdä myös rahastojen rahaston kautta ja sijoitus asetettaisiin verotuksellisesti samaan asemaan kuin suoraan suomalaiseen kohdeyritykseen tehty sijoitus. Muutoksen tavoitteena on mahdollistaa tuloverolain 9 §:n 5 momentin mukainen verokohtelu myös verotuksellisesti läpinäkyvien rakenteiden läpi sekä poistaa ulkomaisten pääomien saantiin liittyviä verotuksellisia esteitä ja lisätä alan kilpailukykyä Suomessa.

Muutos on tarkoitus toteuttaa siten, että TVL 9 §:ään lisätään uusi 6 momentti, jolla laajennetaan nykyinen sääntely koskemaan sellaista rajoitetusti verovelvollista, jonka osuutta vastaava osa TVL 9 §:n 5 momentissa tarkoitettusta tulosta muodostuu yhden tai useamman kotimaisen tai ulkomaisen yhtymän tulo-osuuden perusteella. Uuden TVL 9 §:n 6 momentin soveltamisen edellytyksenä on se, että sijoituksen tehneeseen rajoitetusti verovelvolliseen sovelletaan Suomen ja verovelvollisen asuinvaltion välillä solmittua kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevaa sopimusta. Verosopimuksen soveltamista koskeva edellytys vastaa nykyistä TVL 9 § 5 momentin säännöstä.

Uuteen TVL 9 §:n 6 momenttiin ehdotetaan lisäksi edellytystä siitä, että rahastojen rahastona toimivan yhtymän tulee olla rekisteröity sellaisessa valtiossa tai perustettu sellaisen valtion lainsäädännön mukaisesti, jonka kanssa Suomi on tehnyt kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevan sopimuksen. Lisäksi uudessa momentissa viitataan selvyuden vuoksi termiin "rajoitetusti verovelvollinen" termin "äänetön yhtiömies" sijasta, sillä 6 momentissa tarkoitettun rajoitetusti verovelvollisen osuus pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön tuloon on välillinen.

Uuden 6 momentin lisäksi tuloverolain 9 §:n sääntelyyn ehdotetaan lisättävän vaatimus siitä, että pääomasijoitustoimintaa harjoittava kommandiittiyhtiö on vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettu vaihtoehtorahasto.

Ehdotettujen muutosten on tarkoitus tulla voimaan 1. maaliskuuta 2019 ja muutoksia on tarkoitus soveltaa ensimmäisen kerran verovuodelta 2019 toimitettavassa verotuksessa. Ennen lain voimaantuloa rekisteröityjen pääomasijoitustoimintaa harjoittavien kommandiittiyhtiöiden osalta kuitenkin ehdotetaan viiden vuoden siirtymäaikaa vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain soveltumista koskevan vaatimuksen osalta.

Rahastojen rahastojen verotuksellista läpinäkyvyyttä koskevat edellytykset

Tuloverolain 9 §:n 5 momentin mukaista verokohtelua ehdotetaan laajennettavan rajoitetusti verovelvolliseen myös silloin, kun sijoitus on tehty verotuksellisesti läpinäkyvän rakenteen, kuten rahastojen rahaston, kautta. Esityksessä on katsottu, että pääomasijoitustoimintaan ja rahastojen rahastoihin liittyvien erilaisten oikeudellisten muotojen moninaisuudesta johtuen ei ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista laatia tarkkaa sääntelyä siitä, kuinka ulkomaisen yksikön verotuksellinen asema määritellään, vaan se perustuisi tapauskohtaiseen arviointiin, kuten nykyisin. Esityksessä on kuitenkin ehdotettu, että muihin oikeudellisiin muotoihin kuin yhtiöihin liittyvistä mahdollisista tulkintaongelmista johtuen säännös rajataan koskemaan vain ulkomaisia yhtymämuotoisia rakenteita.

Esityksessä viitattuun ”ulkomaiseen yhtymämuotoiseen rakenteeseen” liittyy tulkinnallisuutta. Jotta uuden säännöksen soveltamisalaan liittyvää mahdollista epäselvyyttä voitaisiin vähentää, pitää Asianajajaliitto tärkeänä sitä, että lopulliseen hallituksen esitykseen lisätään esimerkkejä tai muutoin tarkempi kuvaus siitä, mitä termillä ”ulkomainen yhtymä” tarkoitetaan. Mikäli ulkomaista yhtymää koskevan määritelmän selkeyttäminen ei ole mahdollista, Asianajajaliiton näkemyksen mukaan tulisi harkita, olisiko säännöksen soveltamisen kannalta selkeämpi vaihtoehto rajata säännös koskemaan kaikkia niitä rajoitetusti verovelvollisia rahastojen rahastoja, joita kohdellaan Suomen verotuksessa läpivirtausyksikköinä.

Oikeuskirjallisuuden mukaan Suomessa käsitellään yhtiöinä kotimaisten yhteenliittymien lisäksi käytännössä kaikkia sellaisia vähintään kahden henkilön ulkomaan lakien mukaan perustamia tai ulkomailla rekisteröityjä yrityksiä, joita ei voida pitää yhteisöinä. Yhtiömiesten ei tarvitse olla luonnollisia henkilöitä, vaan yhtiömiehinä voi olla myös juridisia henkilöitä. Jos kyseessä ei ole suomalaisiin yhteisöihin verotettavaan yhtiömuotoihin verrattava oikeushenkilö tai erityiseen tarkoitukseen varattu varallisuuskokonaisuus, ulkomaista yritystä käsitellään Suomessa yhtiönä. Tällaisia voivat olla esim. ulkomaiset avoimiin yhtiöihin ja kommandiittiyhtiöihin verrattavat henkilöyhtiöt tai esimerkiksi eurooppalainen taloudellinen etuyhtymä.³ Asianajajaliiton käsityksen mukaan ulkomaisella yhtymällä ei tarvitse olla oikeushenkilöllisyyttä, jotta sitä voitaisiin pitää Suomen verotuksessa yhtiönä.

Lisäksi Asianajajaliitto kiinnittää huomioita esitysluonnoksessa olevaan mainintaan, jonka mukaan uutta säännöstä ei voida soveltaa esimerkiksi tilanteessa, jossa ulkomainen rahastojen rahasto on luxemburgilainen sopimusperusteinen FCP-rahasto. Asianajajaliiton käsityksen mukaan myös luxemburgilainen FCP-rahasto – tai muusta valtiosta oleva vastaava sijoitusrahasto – voi kuitenkin sijoittaa suomalaiseen kohdeyhtiöön suomalaisen kommandiittiyhtiömuotoisen pääomarahaston kautta ilman vero-seuraamuksia, mikäli kyseessä on suomalaiseen TVL 20 §:ssä tarkoitettuun verovapaa-

³ Ks. esim. *Marjaana Helminen*, Kansainvälinen verotus, kappale 6 ”yritystoiminnan muodot ja liiketulon verotus”, Alma Talent jatkuvapäivitteinen versio (19.11.2018) sekä TVL 4 § 1 momentti.

seen sijoitusrahastoon rinnastettavissa oleva sijoitusrahasto. Selvyyden vuoksi Asianajajaliitto ehdottaa, että hallituksen esitystä täsmennetään tältä osin lisäämällä maininta siitä, että TVL 9 §:n 5 ja 6 momentilla ei ole ylipäättään merkitystä niiden ulkomaisten sijoitusrahastojen verokohtelun kannalta, jotka ovat rinnastettavissa suomalaisen TVL 20 §:ssä tarkoitettuun verovapaaseen sijoitusrahastoon ja siten EU-oikeuden perusteella Suomessa verovapaita.

Ulkomaisen yhtiön sijaintivaltiota koskeva edellytys

Esityksessä ehdotetaan, että rahastojen rahastona toimivan ulkomaisen yhtiön tulee olla rekisteröity sellaisessa valtiossa tai perustettu sellaisen valtion lainsäädännön mukaisesti, jonka kanssa Suomi on tehnyt kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevan sopimuksen. Rahastojen rahaston maantieteellisen sijainnin rajaamista verosopimusvaltioihin on perusteltu johdonmukaisuudella sen kanssa, että esityksessä edellytetään myös lopullisen sijoittajan sijaitsevan verosopimusvaltiossa.

Asianajajaliiton näkemyksen mukaan tulisi harkita, olisiko säännöksen toimivuuden kannalta parempi vaihtoehto rajata säännös koskemaan kaikkia niitä rahastojen rahastoina toimivia ulkomaisia yhtiöitä, jotka on rekisteröity sellaisessa valtiossa tai perustettu sellaisen valtion lainsäädännön mukaisesti, jonka kanssa Suomi on tehnyt tietojenvaihtoa koskevan sopimuksen. Asianajajaliiton näkemykseen mukaan rajausta tietojenvaihtovaltioihin voidaan pitää ehdotuksen tavoitteen kannalta perusteltuna, koska tällöin säännöksen piirissä olevien rahastojen määrä lisääntyisi, mutta rahastojen rahastoa koskevat tiedot olisivat kuitenkin tarvittaessa saatavissa tietojenvaihtosopimuksen nojalla.

Vaihtoehtorahaston käsitettä koskeva edellytys

Esityksessä TVL 9 §:n sääntelyyn ehdotetaan lisättävän vaatimus, jonka mukaan pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön tulee olla jatkossa vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettu vaihtoehtorahasto. Laki vaihtoehtorahastojen hoitajista edellyttää vaihtoehtorahastojen hoitajan joko hakevan toimilupaa tai rekisteröityvän Finanssivalvonnan ylläpitämään julkiseen rekisteriin. Vaihtoehtorahastojen hoitajan toimintaan liittyy myös useita muun muassa raportointia sekä markkinointia koskevia edellytyksiä. Käytännössä suurin osa pääomasijoitustoimintaa harjoittavista kommandiittiyhtiömuotoisista rahastoista on vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettuja vaihtoehtorahastoja.

Asianajajaliitto pitää sääntelyn sitomista laissa tarkoitettuihin vaihtoehtorahastoihin perusteltuna. Selvyyden vuoksi Asianajajaliitto kuitenkin ehdottaa, että hallituksen esityksessä mainitaan vaihtoehtorahaston käsitteen kattavan myös vaihtoehtorahastojen erityistyyppit, joita ovat ainakin European Venture Capital Fund ("EuVECA"), European Social Entrepreneurship Fund ("EuSEF") ja European Long-term Investment Fund -rahastot. Näitä rahastotyyppejä koskevat vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitajista annetun EU-direktiivin (AIFM-direktiivi) ja vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain (AIFM-laki) lisäksi erilliset EU-asetukset.

Lisäksi hallituksen esitykseen tulisi epäselvyyksien välttämiseksi sisällyttää maininta siitä, että TVL 9 §:ää sovelletaan myös niihin vaihtoehtorahastoihin (AIF-rahasto), joita koskevat AIFM-lain 23:2:n siirtymäsäännökset. Käytännössä kyse on ennen AIFM-lain voimaantuloa perustetuista rahastoista, jotka ovat lain tarkoittamia vaihtoehtorahastoja, mutta joihin (tietyin siirtymäsäännösten määrittelemän edellytyksin) ei sovelleta lakia. Tällaisissa rahastoissa voi myös olla ulkomaisia sijoittajia, joiden osalta muu tulkinta olisi heikennys nykytilaan nähden.

Lisäksi Asianajajaliitto kiinnittää huomiota siihen, että nykyinen TVL 9 §:n 5 momentin sääntely on soveltunut myös sellaisiin pääomasijoitustoimintaa harjoittaviin kommandiittiyhtiöihin, jotka eivät ole vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettuja vaihtoehtorahastoja. Verolainsäädännön taannehtivan vaikutuksen ehkäisemiseksi Asianajajaliitto ehdottaa, että esityksessä riittäväksi katsottua viiden vuoden siirtymäaikaa pidennetään 10 vuoteen. Asianajajaliiton arvion mukaan pidemmän siirtymäajan kautta voidaan minimoida uudistuksesta johtuvat mahdolliset negatiiviset vaikutukset nykyisille sijoitusrakenteille.

Helsingissä 23. päivänä marraskuuta 2018

Jarkko Ruohola
Suomen Asianajajaliiton puheenjohtaja, asianajaja

LAATIJAT

Asianajaja Heikki Wahlroos, Borenius Asianajotoimisto Oy, Helsinki
Asianajaja Anna Tallgren, Borenius Asianajotoimisto Oy, Helsinki

Suomen Asianajajaliiton lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 120 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu vero-oikeuden asiantuntijaryhmässä.